

Dantejevega Pekla tretji spev

Tine Debeljak.

TOD POT PELJÁ V KRAJ BOLEČIN, TREPETA,
TOD POT PELJÁ MED MUKE TE VEKOVNE,
TOD POT PELJÁ MED BITJA TE PREKLETA.
NAVDIH SEM JAZ PRAVIČNOSTI POPOLNE,
STVARITEV VSEMOČI SEM PRVOBITE,
LJUBEZNI PRVE, UMNOSTI VRHOVNE.
BILÉ PRED MANO SO LE VEKOVITE
STVARI KOT JAZ, KI TU SEM BREZ NEHANJA.
O VI, KI VSTOPITE, VSAK UP PUSTITE!

Napis ta v črkah temnega sijanja
sem bral nad vhodom, ki v podzemlje vodi.
»Tu, Mojster,« dem, »se groza nam oznanja!«

On pa kot človek, ki iz skušenj sodi,
odvrne mi: »Ne izgublaj zdaj poguma!
Tu malodušnost vsaka mrtva bodi!

Prišla sva v kraj, kjer — kot sem rekel — truma
nesrečnih duš prikaže se v bridkosti,
ki zadnji Cilj zgrešile so razuma.«

Obraz smejoči vlil mi je srčnosti,
z desnico svojo me prijel za dlan je
in skozi vhod popeljal me v skrivnosti.

Čuj: vzdih tihi tu, tam stok, kričanje
razlega po brezzvezdnatem se vzduhi,
tako da planil sem takoj v jokanje.

Jezikov zmeda, spakovanje, izbruhi,
žaljivke, kletve, zmerjanje, kleveta,
rok tlesk in tlak, hripavi kriki, suhi

so zgnali hrup, ki venomer spreleta
čez temne se, brezkončne prostornine,
kot če vrtinec cestni prah pometa.

Jaz pa, ko groza mi telo prešine,
ga vprašam: »Mojster, kaj so ti glasovi?
In kdo so, ki trpe te bolečine?«

V odgovor de: »Ti žalostni duhovi
bili so prej brez sramnih del zemljani,
brez hvalnih tudi, zdaj vpijo z vetrovi.

Kot tisti angeli so kaznovani,
ki niso takrat proti Bogu vstali
ne z njim šli, temveč gledali ob strani:

zmagalci iz nebes so jih pognali
z bleščavo vso, zato pekel jih neče,
češ, grešniki bi z njimi se bahali.«

Jaz vprašam: »Mojster, kaj sedaj jih peče,
da v silnem joku so tako se sprli?«
»Naj kratko podučim te,« Mojster reče.

»Tu upa ni, da kdaj bi še umrli,
zato ježé na vse se v tej temini
in rajši bi v peklù se tudi cvrli.

Svet noče jih imeti več v spomini,
jih milost vic, pekla pravičnost noče.
Dovolj o njih! Poglej jih in odrini!«

Pogledam tja in spazim vihrajoče
banderce s tako silo se poditi,
kot da odklanja mir prezirajoče,

za njim pa gneče tolikšne se viti,
kot nikdar preje nisem se zavedal,
da umrlo je že toli živih bitij.

Več znancev sem v procesiji zagledal,
med njimi videl in spoznal v mrličih
njegà sem, ki se bil je odpovedal

iz strahopetstva papeštvu. Pri priči
mi jasno je bilo: glej, same šleve,
Bogú neljube, prav tako hudiči!

Nikdar bili še niso živi, reve —
zdaj nage tod jih pikajo mušice,
obadov, os, sršenov goste seve;

od vbodov curi kri jim že raz lice,
s solzami meša se in pod nogami
pijo jo črvi kakor kap dežnice.

Obstal sem, gledal naokrog po jami:
breg reke uzrem, ljudi tam brez števila
in prosim Mojstra: »Ne odbij tegà mi,
da zvem, kdo so in kakšna tajna sila
podi tod skozi mrak vsa ta krdela,
da reko bi čimpreje prebrodila!«

»Tako se vzročnost bo ti razodela,«
de oni, »ko k obali reke žale
na Aherontov breg bova prispela.«

Oči povestim, ki so se sramvale
in nisem upal si več ust odpreti;
tako prišla sva nemo do obale.

Tedaj zapazim čoln nasprot drveti,
v njem starca slokega z lasmi v sivini,
ki vpije nama: »Hej, duši prekleti!

Zaman hlepita po neba modrini,
na drug breg vaju moram odpeljati
tja v večni led in ogenj v večni tmuni!

Ti, duša živa, kaj imaš tu stati
med samimi mrtvaki?! Proč od tod!«
Ko vidi pa, da se ne dam odgnati,

zavpije: »Druga vrata in prehodi
za tebe so in drug breg, tja potuj!
Tja drugi te splavi na lažjem brodi!«

Vodnik pa: »Haron, nič se ne huduj!
To volja teh je, ki jim je mogoče
vse, kar hoté! A dalje ne sprašuj!«

Iz lic kosmatih sled izgine zloče
brodniku sred močáli blede, vnela
žerjavica očes mu je obroče.

Ostale duše, trudne, brez odela
so prebledele in zašklepetale,
ko trda je beseda zadonela.

Boga in starše so preklinjevale,
človeštvo, kraj in čas, vse vrste roda,
celo té, ki so iz njih teles pognale.

Vse vkup letele so, plačoč do broda
usodnega, ki slehernika čaka,
kdor se v življenju ne boji Gospoda.

Duh Haron, s tlečimi očesi spaka,
jih vabi k bregu, kjer jih je gromada,
ter z veslom lopne včasih počasnjaka.

In kot jeseni list za listom pada
kar vse počez, da končno veja cela
povrne zemlji kras, ki jo obdaja,

tako tu Adama so zla krdela
kar drla v čoln starega brodnika
na mig in se kot ptice v vabo ujela.

Tako se čoln čez temno kal premika,
a prej kot ti-le na drug breg prispejo,
že čakajo tam novi na voznika.

»Moj sin, glej, vsi, ki tam na zemlji umrejo,«
mi reče moj Dobrotnik, »v božjem gnevi,
od vsepovsod sem na ta breg prispejo,

da silijo tja prek pa v taki vrevi,
jih k temu le pravičnost božja žene,
ker prejšnji strah izraža se v zahtevi.

A dobre duše ne sprejmè nobene
tu Haron in, če nate jezno vpije,
lahko pomen veš tožbe izgovorjène.«

Ta hip temà vse krog menè zakrije,
prevzame groza me z neznansko silo,
da me še zdaj v spominu znoj oblije.

Okrog v viharju vse se je zgenilo,
se vžgalo rdečih strel prebliskovanje,
da mi vse čute v grozi je umrtvilo —

in pal sem, kakor človek pade v spanje.